

Handläggare
Bylund Björn

Datum
2014-11-25

Diarienummer
UAN-2014-0498

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Plan för introduktionsprogram, revidering

Kontoret för barn, ungdom och arbetsmarknad föreslår Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden besluta

att överlämna sammanställning över genomförd uppföljning av plan för introduktionsprogram till Utbildningsnämnden för beslut, utan eget ställningstagande

Ärendet

Huvudmannen ska, enligt skollagen, fastställa en plan för de introduktionsprogram som genomförs. Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden fastställde en sådan gemensam plan, och också riktade planer för vart och ett av de fem introduktionsprogrammen inför starten av den reformerade gymnasieskolan Gy11. Senare har nämnden uppdragit till kontoret för barn, ungdom och arbetsmarknad att göra en översyn av planerna. Kontoret har tagit in synpunkter från skolorna på planerna och de förändringar de önskar i planerna. En sammanställning av dessa har gjorts, vilken *biläggs* denna skrivelse. De sammanfattande synpunkterna på planerna för introduktionsprogrammen framgår av kapitel 4 i sammanställningen. Nämndens uppfattning är att Utbildningsnämnden ska själva ta ställning till vilka förändringar i planerna för introduktionsprogram i Uppsala kommun som ska göras och överlämnar därför bifogade underlag utan eget ställningstagande.

Kontoret för barn, ungdom och arbetsmarknad

Jan Holmlund
T.f. direktör

Handläggare

Frida Westberg

Lisa Klefbom

Datum

2013-04-10

Diarienummer

Kartläggning av unga utanför nationella program

- Introduktionsprogram i Uppsala kommun
- Fasta verksamheter
- Pågående och avslutade projekt

Innehåll

1. Introduktion.....	3
2. Syftet.....	4
3. Bakgrund.....	4
3.1 Gemensamt på introduktionsprogram	4
3.2 Introduktionsprogram.....	5
4. Kartläggning av introduktionsprogram.....	10
4.1 Genomförande av kartläggning	10
Svarsfrekvens	10
4.3 Redovisning av resultat	10
Språkintröduktion (IMSPR)	10
Programinriktat individuellt val (IMPRO)	11
Individuellt alternativ (IMIND).....	12
Yrkesintröduktion (IMYRK).....	14
Preparandutbildning (IMPRE)	15
4.4 Särskilda iakttagelser från kartläggningarna	16
5. Kartläggning av fasta verksamheter och projekt.....	17
5.1 Pågående projekt	17
Hikikomori	17
Romane buca	19
Nuevo K2	20
Eksätra.....	22
Linnégymnasiet/ Vårterminantagning.....	23
Projekt 19	25
ELIS: Elevers Lärande i Skolan	26
5.2 Avslutade projekt	27
Andra chansen (ESF).....	27
MOA.....	29
Nuevo (ESF).....	31
5.2 Fast verksamhet.....	33
Arbetslaget	33
Mentorn	34

Ekeby verkstad	36
Familjestödsgruppen - "Hemmasittare"	38
Gottsunda cykelverkstad	40
5.3 Övrigt	41
Informations- och uppföljningsansvar i Uppsala kommun	41
HVB	46

1. Introduktion

Anledningarna till att ungdomar under 20 år varken studerar eller arbetar är många. Behovet av stöd är oftast komplext och kräver insatser från flera verksamheter. En utvärdering från Sveriges kommuner och landsting påpekade år 2008 att kommunerna måste samordna sitt arbete runt målgruppen då det annars finns risk för dubbelarbete och resursslöseri.¹

Introduktionsprogram erbjuds de elever som saknar minst ett av de behörighetsgivande ämnena från grundskolan och som inte uppnått behörighet till nationella program i gymnasieskolan. Ett introduktionsprogram syftar till att förbereda eleven till annan gymnasial utbildning eller till arbetsmarknaden. Det finns fem olika introduktionsprogram: preparandutbildning, programinriktat individuellt val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintröduktion. Utöver introduktionsprogram finns det även projekt och fasta verksamheter inom kommunens verksamhet som bedrivs med avsikt att hjälpa elever/ungdomar som inte uppnått kraven till gymnasiet eller som hamnat utanför skolan eller arbetslivet på något vis. Denna rapport syftar till att kartlägga vilka introduktionsprogram som finns samt vilka övriga åtgärder som vidtas i Uppsala kommun för ungdomar som inte går på något nationellt program.

¹ Det kommunala uppföljningsansvaret – som kommunerna ser det, 2008, s. 9

2. Syftet

Syftet med kartläggningen är att lägga en grund för analys och bearbetning som ska kunna leda till förslag till förebyggande och främjande åtgärder, vars effekter förväntas minska eventuella kompensatoriska åtgärder. Kartläggningen är av beskrivande karaktär, men grundar sig på utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens (UAN) uppsatta plan för introduktionsprogram (24 mars 2011, Diarienummer UAN-2011-0093.22). Föreliggande kartläggning görs på fasta verksamheter, projekt och introduktionsprogram som bedrivs för ungdomar mellan 16 och 25 år, med fokus på dem mellan 16–20 år.

3. Bakgrund

3.1 Gemensamt på introduktionsprogram

Introduktionsprogram är en rättighet för de ungdomar som inte är behöriga till ett nationellt program. (Alternativt kan en ungdom som inte är behörig till gymnasieskolan välja att gå kvar upp till två år i grundskolan.) Utbildningarna har sin grund i en tydlig individualisering, med arbetet flexibelt organiserat utifrån elevens kunskapsutveckling och andra förutsättningar för att elevens mål för utbildningen ska nås. När den enskilde elevens mål är uppnådda ska organisationen vara sådan att eleven, utan onödig väntetid, ska kunna övergå till annan utbildning, t.ex. annat introduktionsprogram eller nationellt program. Inget introduktionsprogram leder till en examen. Tanken är istället att de ska leda vidare till ett nationellt program eller arbete. Efter utbildningen får eleven ett utbildningsbevis. Utbildningen bedrivs på heltid, om inte annat överenskommit med eleven och dennes vårdnadshavare. Elev som påbörjat ett introduktionsprogram har rätt att fullfölja utbildningen utifrån den upprättade individuella studie- och utvecklingsplanen.

Individuell studie- och utvecklingsplan. Varje elev på ett Introduktionsprogram ska ha en individuell studie- och utvecklingsplan som ska vara anpassad efter varje enskild ungdoms behov, önskemål och förutsättningar. Planen ska utgå från ett helhetstänkande för eleven och samverkan med andra berörda instanser, exempelvis socialtjänsten, ska eftersträvas vid upprättande av planen. Planen ska upprättas så fort som möjligt vid utbildningens början och

ska innehålla vilka kurser och ämnen, arbetsplatsförlagd utbildning (APL) och praktik, särskilda stödinsatser som ska ingå och beräknad längd på utbildningen, samt när uppföljning och revidering av planen ska ske. Uppföljning och revidering ska göras minst en gång per halvår. Planen ska godkännas av rektor, eleven och dennes vårdnadshavare eller motsvarande. Specialpedagogik ska erbjudas elever med stora inlärningsproblem. Olika former av idrott, via kurser eller samarbete med föreningslivet, ska erbjudas.

Antagning på program sker för det enda introduktionsprogram som är sökbart, Programinriktat individuellt val (IMPRO). Urvalet sker via antagningsenheten och uttagningen görs utifrån betyg. En IMPRO-elev antas i mån av plats och kan inte gå före en behörig elev. För de elever som söker Språkinträdning för nyanlända till Sverige (IMSPR) görs detta via Centrum för inträdning i skolan (CIS). CIS gör tester på elevens språknivå och avgör sedan var eleven placeras. För övriga introduktionsprogram som inte är sökbara – Preparandutbildning (IMPRE), Individuellt alternativ (IMIND), Yrkesinträdning (IMYRK) – är avlämnande rektor ansvarig för att anmälan till introduktionsprogram görs och mottagande rektor beslutar om eleven kan tas emot. Avlämnande rektor är också ansvarig för att meddela Uppsala kommuns uppföljningsansvar om elev efter avslutad grundskola väljer att läsa ytterligare ett år på grundskola, eller om elev avstår från att söka till gymnasieskolan. Berörd gymnasierector på mottagande skola ansvarar för att avgöra om anmäld elev ska tas emot på introduktionsprogram på skolan. Gymnasieskolans rektor ska också skriftligt meddela ungdomen och dennes vårdnadshavare, liksom avlämnande skolas rektor sitt beslut. Möjlighet finns att i andra hand ta emot sökande ungdomar med annan hemkommun än Uppsala.

3.2 Introduktionsprogram

Preparandutbildning (IMPRE)

Syftet är att preparandutbildningen ska ge eleven behörighet till nationellt program.

Förutsättningarna är att eleven inte är behörig till yrkes- eller högskoleförberedande nationella program men vill bli behörig till högskoleförberedande program.

Längden på utbildningen får högst vara ett år. Det finns en möjlighet att göra mindre ämneskompletteringar för att bli antagen till ett nationellt program efter kort tid och detta kan även innebära att preparandeleven integreras med elever på nationellt program. Preparandutbildningen kan även bedrivas som sommarkurs.

Huvudsakligt innehåll är grundskoleämnena och gymnasiekurser.

Ämnen/kurser på programmet är de grundskoleämnena eleven behöver för att uppnå önskad behörighet.

Programinriktat individuellt val (IMPRO)

Syftet med programinriktat individuellt val är att eleven ska bli antagen på nationellt program.

Förutsättningarna är att eleven har godkänt i svenska/svenska som andra språk, engelska och matematik samt ytterligare tre eller fyra ämnen. Alternativt kan eleven ha godkänt i svenska/svenska som andra språk, matematik eller engelska och minst fyra ytterligare ämnen.

Längden på utbildningen anpassas efter elevens önskemål, förutsättningar och behov.

Huvudsakligt innehåll är att eleven läser de grundskoleämnena som gör att eleven sedan blir behörig till ett nationellt program. Eleven kan läsa flera kurser på ett nationellt program samtidigt som personen läser de ämnen som saknas för behörighet. När eleven uppnått godkänt i dessa ämnen kan eleven direkt gå över till ett nationellt program.

Ämnen/kurser som ingår är de grundskoleämnena som eleven saknar för att uppnå behörighet samt kurser från det nationella programmet som eleven är inriktad mot. APL kan även ingå.

Yrkesintroduktion (IMYRK)

Syftet med yrkesintroduktionen är att ge eleverna en yrkesinriktad utbildning som underlättar för dem att etablera sig på arbetsmarknaden eller som leder till studier på ett yrkesprogram. Denna utbildning är inte avsedd för ungdomar som befinner sig i språkintröduktion.

Förutsättningar är att utbildningen kan utformas för en grupp elever eller för en enskild elev. Utformad för en grupp elever är utbildningen sökbar. Elever från grundskolan kan, om de vill och av rektor bedöms klara utbildningen, gå på yrkesintroduktion.

Längden på utbildningen anpassas efter elevens önskemål, förutsättningar och behov.

Huvudsakligt innehåll i utbildningen beror på den enskilde elevens behov, möjligheter och önskemål. Vid behov görs kombination med stödjande och motiverande insatser. Utbildningens innehåll kan anpassas utifrån det lokala eller regionala arbetslivets behov och efterfrågan.

Ämnen/kurser anpassas utifrån elevens önskemål, förutsättningar och behov. Utbildningen ska främst vara yrkesinriktad. De grundskoleämnena som eleven har underkänt i ska erbjudas, liksom kurser från nationella program, framför allt karaktärsämneskurser och kurser i gymnasiegemensamma ämnen. APL ska erbjudas men alternativt kan praktik erbjudas. Helt skolförlagd utbildning kan även förekomma.

Individuellt alternativ (IMIND)

Syftet med utbildningen är att förbereda eleven för yrkesintroduktion, IMPRO, nationellt program, annan utbildning eller arbetsmarknaden. Utbildningen är inte avsedd för ungdomar i språkintröduktion.

Förutsättningar är att eleven saknar behörighet till nationellt yrkesprogram. Speciellt är utbildningen inriktad mot dem som har stora kunskapsbrister och svag motivation. Elever från grundskolan kan få individuellt alternativ, dock ska detta först godkännas av rektorn.

Längden på utbildningen anpassas utifrån elevens önskemål, förutsättningar och behov.

Huvudsakligt innehåll anpassas utifrån den enskildes behov, möjligheter och önskemål. De grundskoleämnena som eleven saknar godkända betyg i kan erbjudas, liksom kurser från nationella program, företrädesvis karaktärsämneskurser och kurser i gymnasiegemensamma ämnen. APL kan erbjudas. Som alternativ till APL kan praktik erbjudas. Utbildningens innehåll kan anpassas utifrån arbetsmarknadens behov och efterfrågan. Speciella insatser görs för att möta ungdomar med stora kunskapsbrister och svag motivation.

Ämnen/kurser anpassas efter elevens önskemål, förutsättningar och behov. De grundskoleämnena som eleven saknar för att uppnå behörighet kan erbjudas, liksom kurser från nationella program, företrädesvis karaktärsämneskurser. APL eller praktik ska erbjudas.

Språkintröduktion: för nyanlända till Sverige (IMSPR)

Syftet med utbildningen är att ge elever som nyligen anlänt till Sverige en utbildning i svenska, som förutsättning för att gå vidare till andra introduktionsprogram, nationella program inom gymnasieskolan, utbildning inom vuxenutbildning, folkhögskola eller arbetsmarknaden.

Förutsättningar. Med "nyligen anlänt" avses som huvudregel högst tre år. Rektor beslutar om avvikelse, främst utifrån en bedömning av elevens språkliga nivå.

Längden på utbildningen kan variera. Elever som inte uppnått Sfi B-nivå hänvisas till kommunens mottagningsenhet Centrum för introduktion i skolan (CIS), där de vanligen ska befinna sig mellan sex månader och ett år. Rektor beslutar om avvikelse i tidshänseende. Avvikelse ska huvudsakligen grundas på att eleven inte nått B-nivå i Sfi eller ovanligt snabbt nått denna nivå. Eleverna slussas när de nått B-nivå i Sfi ut till de skolor som erbjuder språkintröduktion på fortsättningsnivå. Placeringen sker av den instans som beslutar om utslussning, med hänsyn tagen till elevens önskemål, förutsättningar och behov och en samlad bedömning från CIS.

Huvudsakligt innehåll i utbildningen är att den ska innehålla undervisning i grundskoleämnena svenska eller svenska som andraspråk. Kombination får göras med svenskundervisning för invandrare (Sfi). Introduktionsdelen har huvudinriktningen på svenska språket, i första hand att nå B-nivå i Sfi, validering av kunskaper och ekvivalering av grundskolebetyg, hälsokontroll och vid behov undersökningar för att fastställa eventuella diagnoser, information om och vägledning i det svenska samhället och mot fortsatt utbildning och arbetsmarknad. Vägledningen ska innefatta studiebesök i skolor, på arbetsplatser och i förhållanden som är typiskt svenska och lokalt typiska för Uppsala. Ungdomarna ska ges möjlighet att bli aktiva medborgare i samhället. I vägledningen ska ingå allsidig presentation av och besök hos de anordnare som erbjuder fortsatta studier på språkinträdning, annat introduktionsprogram eller på annat adekvat alternativ som förberedelse för att eleven ska kunna göra välgrundade val av fortsatt utbildning. Praktik kan erbjudas eleverna som ett stöd i språkinläringen. Språkinträdningen på andra skolor, efter att eleven uppnått B-nivån i Sfi, har samma inriktning som introduktionsdelen, dock att validering, ekvivalering och hälsoarbetet huvudsakligen ska ha slutförts inom introduktionsdelen. Eleven ska, oberoende av utförare, ges likvärdig utbildning till innehåll, kvalitet och tidsmässigt. Möjlighet ska finnas för eleven att, när synnerliga skäl föreligger, byta utförare, om ett sådant byte bättre möter elevens behov. Möjligheter ska finnas att kombinera utbildningen med andra grundskoleämnen och gymnasiekurser som eleven behöver för sin fortsatta utbildning. Speciella insatser sätts in utifrån de enskilda ungdomarnas situation i fråga om kunskaper, motivation, sociala situation och tidigare upplevelser. I kontakten med elev och vårdnadshavare ska tolk eller annan tvåspråkig personal, t.ex. modersmåls lärare, medverka när det behövs för att undvika missförstånd. Den enskilde eleven ska få ämnesundervisning och/eller studiehandledning på modersmålet utifrån sitt behov. Språkutvecklande arbetssätt ska användas och relevanta forsknings- och utvecklingsresultat användas som vägledning i arbetet. Elev som har behov av stundundervisning ska erbjudas detta. Lovverksamhet ska erbjudas eleverna.

Ämnen/Kurser Grundskoleämnet svenska eller svenska som andraspråk ska alltid erbjudas deltagarna. SFI får erbjudas, liksom de grundskoleämnena och gymnasiekurser som leder mot den enskilde elevens mål med utbildningen efter avslutad språkintröduktion.²

4. Kartläggning av intröduktionsprogram

4.1 Genomförande av kartläggning

Kartläggningen har genomförts i form av formulär som skickats till rektor för gymnasieskola med intröduktionsprogram. Rektor har fått ett formulär för varje intröduktionsprogram som skolan har. Formuläret har innehållit 21 frågor utifrån kategorierna "Syfte", "Praktik, tid & ämnen", "Individueu studie-och utvecklingsplan", "Antagning" och "Resultat/Avklarad utbildning". Frågorna har bland annat innefattat hur skolan anser att det går att följa nämndens plan, hur studierna är upplagda för varje individ, upprättandet av individuell studie- och utvecklingsplan och hur stor andel av eleverna som klarar uppsatta mål.

Svarsfrekvens

15 gymnasieskolor deltog i kartläggningen, vilket är alla de skolor som har intröduktionsprogram i Uppsala kommun. Sju av dessa skolor är kommunala och åtta skolor fristående. Samtliga skolor svarade med ett formulär för varje intröduktionsprogram som de vid tillfället hade på skolan. Följande skolor deltog: Bolandgymnasiet, Celsiusgymnasiet, Centrum för intröduktion i skolan, Ekebygymnasiet, Jälagymnasiet, Lundellska skolan, Rosendalsgymnasiet, Cultus gymnasieskola, IT-gymnasiet, Internationella gymnasiet, John Bauergymnasiet, Praktiska gymnasiet, Realgymnasiet, Uvengymnasiet, Hagströmska Gymnasiet (före detta YA frigymnasium) och Yrkesplugget.

4.3 Redovisning av resultat

Språkintröduktion (IMSPR)

Sex gymnasieskolor erbjuder intröduktionsprogrammet IMSPR, samtliga är kommunala. Den skola som har flest elevplatser är Celsiusskolan med 95 platser, övriga skolor har mellan 40–60 platser. Ingen av skolorna uppger att de har elever som avbrutit utbildning eller antagits av

² UAN, Diarienummer UAN-2011-0093.22

synnerliga skäl under föregående läsår. Majoriteten av skolorna uppger att 100 % av eleverna läser på heltid. Bolandsgymnasiet uppger att 80 % läser heltid och Lundellska skolan tycker det är svårt att svara på vad som menas med heltid för programmet IMSPR (Se bilaga ”Sammanställning av IMSPR”, för skolans svar).

Två av skolorna upplever att nämndens plan för Introduktionsprogrammen varit svår att följa och en skola har gjort ändringar i nämndens plan. Lundellska skolan uppger att planen varit svår att följa och uppger att det är en svår uppgift att få elever med annat modersmål genom grundskolan på två år och ger förslag på förändringar i planen. (Se bilaga för skolans svar). Uvengymnasiet har gjort ändringar i nämndens plan angående idrottsundervisning, då de uppger att de har för dåligt underlag för att genomföra den.

Ingen av skolorna erbjuder eleverna APL, men två skolor erbjuder praktik. Praktiken genomförs utifall elev, eller eventuellt föräldrar, efterfrågar det och den planeras tillsammans med eleven.

Två skolor har termin/läsårsbaserat upplägg för elevens studier och resterande tre skolor uppger att upplägget är individanpassat. Skolorna har olika metoder för att erbjuda elever särskilt stöd. Flera av skolorna har särskilt stöd i form av special-och stödlärare och en del av skolorna har extra stödundervisning och läxhjälp. Lundellska skolan ger en mer utförlig redovisning av särskilt stöd som bygger på en studieplan över alla år och hur skolan gör för att nå eleverna med svårigheter att uppnå målen. För mer information se bilaga.

Den individuella studie- och utvecklingsplanen upprättas när eleven börjar på skolan. En skola uppger att ”IMSPR-skolorna i Uppsala kommun har en gemensam IUP-mall som följer eleven hela vägen”. Denna mall refererar även övriga skolor till. Planen upprättas i dialog med elever och i vissa fall även tillsammans med vårdnadshavare. Några skolor uppger att även mentor, studie-och yrkesvägledare samt rektor är delaktiga. Det är olika hur ofta skolorna följer upp planen. Flera skolor uppger att den följs upp kontinuerligt eller efter behov. En skola uppger att den följs upp så pass ofta som varannan vecka.

Programinriktat individuellt val (IMPRO)

Sju gymnasieskolor har introduktionsprogrammet IMPRO, av dessa är fyra fristående skolor och tre kommunala. De flesta skolorna kan inte uppge exakt hur många platser de har utan

menar att det beror på övriga program och att IMPRO-elever tas in i mån av plats. Två skolor har runt 20–30 elever på programmet, höstterminen 2012, och resterande skolor har runt 5–10 elever inskrivna på programmet. Ingen skola har elever som antagits eller avbrutit studier på grund av synnerliga skäl. Samtliga elever på programmet läser heltid.

Ingen av skolorna upplever att nämndens plan varit svår att följa och har heller inte gjort några ändringar i den. Fyra av skolorna har speciell inriktning på programmet. Flera skolor uppger att inriktningen följer de nationella programmen vilka bland annat är Restaurang- och livsmedelsprogrammet och Hotell- och turismprogrammet.

Två skolor erbjuder eleverna praktik. En skola uppger att praktiken följer det nationella programmet. Resterande skolor erbjuder eleverna APL, som på de flesta skolorna följer det nationella programmet.

Majoriteten av skolorna har ett individuellt upplägg av elevens studier. Någon av skolorna uppger att de både har termins- och läsårsbaserat upplägg, då studierna i största mån följer ett nationellt program. Flera skolor erbjuder eleverna särskilt stöd i mindre grupper och tillgång till speciallärare och specialpedagogiska hjälpmedel. En skola uppger att de har en särskild åtgärdsplan och en annan skola uppger att ett elevhälsoteam följer upp eleverna.

Den individuella studie- och utvecklingsplanen upprättas direkt när eleven börjar på programmet. På de flesta skolor upprättas den tillsammans med elev, vårdnadshavare och mentor eller studie- och yrkesvägledare. På några skolor förekommer det att rektor och speciallärare är med vid upprättandet. Vanligast är att skolan följer upp planen 1–2 gånger per termin och oftare vid behov. En skola uppger att de oftast följer upp planen en gång i veckan.

Individuellt alternativ (IMIND)

Fyra gymnasieskolor har introduktionsprogrammet IMIND, av dessa är tre kommunala och en fristående. Hur många elevplatser de har varierar mellan skolorna. En skola uppger att det varierar beroende på antal sökande och en skola räknar både IMIND och IMYRK tillsammans. Uvengymnasiet är den skola som har flest elever inskrivna höstterminen 2012, 42 elever på programmet. Majoriteten av skolorna har samtliga elever studerande på 100 %. Bolandgymnasiet uppger att de har ca 80 % av eleverna på heltid, men att det varierar hela

tiden. Bolandgymnasiet och Lundellska skolan har särskilda inriktningar på programmet. Bolandgymnasiet har yrkesinriktning samt pedagogisk inriktning mot f.d. särskoleelever och elever med autism. Lundellska skolan har inriktning mot elever med asperger och autism. En skola uppger att de har en elev som antagits av synnerliga skäl och 1 skola uppger att de har en elev som avbrutit med hänvisning till synnerliga skäl.

Två skolor uppger att nämndens plan har varit svår att följa. Dessa skolor har även gjort ändringar i nämndens plan. Ändringarna rör bland annat idrottsundervisning och rutiner för ansökan. För att se skolornas ändringar i planen på den egna skolan samt förslag på ändringar till hela nämndens plan se bilaga ”Sammanställning av IMIND”.

Tre skolor erbjuder eleverna praktik. Skolorna har olika varianter på praktiken, men gemensamt är att praktiken anpassas utifrån elevens önskemål och behov. Lundellska skolan, som främst riktar programmet mot elever med autism, har ibland praktik mot daglig verksamhet. Ingen skola erbjuder eleverna APL men Bolandgymnasiet uppger att de har ambitionen att kunna erbjuda sina elever det inom kort.

Majoriteten av skolorna har individuellt upplägg på studierna. En skola uppger att de har såväl termins- som läsårsbaserat och individuellt upplägg och en skola uppger att de enbart har termins-/läsårsbaserat upplägg. De som har termins-/läsårsbaserat upplägg uppger dock att de försöker anpassa utbildningen individuellt för eleven även om eleven får en grupp-tillhörighet kopplad till terminen. Särskilt stöd erbjuds i skolorna i form av extra stödtimmar och undervisning i mindre grupp eller enskilt. Bolandgymnasiet och Lundellska skolan beskriver ett utökat stödprogram pga. elever med autism och asperger. De har bland annat elevhälsoteam med specialpedagog och tillgång till psykologer samt ett aktiv mentorskapsprogram och elevstödjare.

Den individuella studie- och utvecklingsplanen upprättas på samtliga skolor, så fort eleven börjat där, tillsammans med elev och vårdnadshavare. Bolandgymnasiet ser gärna att eleven intervjuas innan skolstart, tillsammans med representant från tidigare skola och vårdnadshavare. Elevens behov och önskemål blir sedan underlag som specialpedagog sammanställer till en plan. Majoriteten av skolorna uppger att de följer upp planen kontinuerligt minst en gång per termin. En skola uppger att uppföljning sker efter önskemål från elev eller vårdnadshavare.

Yrkesintroduktion (IMYRK)

Sju gymnasieskolor har programmet IMYRK. Av dessa är tre skolor fristående och fyra skolor kommunala. Majoriteten av skolorna uppger att antalet platser beror på antal sökande. Under höstterminen läste i genomsnitt mellan 5–15 elever på varje skola. Flest elever läser på Jällagymnasiet, som har 52 elever inskrivna på programmet. På alla skolor utom Bolandgymnasiet läser samtliga elever på heltid. Bolandgymnasiet uppger att de har cirka 80 % av eleverna på heltid. Två skolor har elever som antagits eller avbrutit studier på grund av synnerliga skäl.

Enbart en skola upplever att nämndens plan varit svår att följa. Samma skola har även gjort ändring i planen rörande idrottsundervisning, vilket de inte erbjuder på grund av för dåligt underlag. Flera av skolorna har förslag på förändringar i planen, vilket bland annat gäller elever från särskola samt huruvida elever ska läsa tillsammans med nationella program (Se bilaga ”Sammanställning av IMYRK” för vidare information).

Flera av skolorna har en speciell inriktning på programmet, vilket i de flesta fall är kopplat till de nationella programmen på skolan.

Fem skolor erbjuder eleverna praktik som en del i studierna, En skola uppger att praktik kan ingå. Det varierar mellan skolorna hur praktiken är utformad. Jällagymnasiet har två veckor där alla elever är ute på praktik medan Uvengymnasiet och Lundellska skolan har praktik två dagar per vecka. Praktiska gymnasiet uppger att praktiken följer det nationella programmet.

Fyra skolor erbjuder eleverna APL, vilket på en del av skolorna följer det nationella programmet, där APL ingår. Några av skolorna erbjuder APL på skolan, exempelvis Jällagymnasiet, där det alltid är möjligt för eleverna att göra en del av kurserna på skolans gård.

Majoriteten av skolorna har individuellt upplägg på studierna. En skola uppger att de har både termins- och läsårsbaserat och individuellt upplägg och en skola uppger att de enbart har termins-/läsårsbaserat upplägg. De som har termins-/läsårsbaserat upplägg uppger dock att även de försöker anpassa utbildningen individuellt för eleven även om eleven får en grupptillhörighet kopplad till terminen. Särskilt stöd erbjuds i skolorna i form av extra

stödtimmar och undervisning i mindre grupp eller enskilt. En del av skolorna har även ett mer utökat stödprogram med åtgärdsplaner och elevhälsoteam som kontinuerligt följer upp.

Den individuella studie- och utvecklingsplanen upprättas på samtliga skolor, så fort eleven börjat där tillsammans med elev och vårdnadshavare. Bolandgymnasiet ser gärna att eleven intervjuas innan skolstart, tillsammans med representant för tidigare skola och vårdnadshavare. Elevens behov och önskemål blir sedan underlag som specialpedagog sammanställer till en plan. Majoriteten av skolorna uppger att de följer upp planen kontinuerligt, minst en gång per termin. På vissa skolor sker uppföljningen tillsammans med speciallärare och vårdnadshavare. En skola uppger att uppföljning sker efter önskemål från elev eller vårdnadshavare. Några av skolorna uppger att de har planen uppdelad i studieplan och utvecklingsplan.

Preparandutbildning (IMPRE)

Åtta gymnasieskolor har introduktionsprogrammet IMPRE – fyra skolor är fristående och fyra är kommunala. Samtliga skolor uppger att antalet elevplatser varierar beroende på hur många behöriga som söker samt hur många platser som finns på övriga program. Samtliga elever inom programmet läser på heltid. Under höstterminen fanns mellan en till tre elever på varje skola. Två skolor har elever som antagits av synnerliga skäl, sammanlagt rör det sig om fem elever. En skola har en elev som avbrutit sina studier på grund av synnerliga skäl.

Ingen skola upplever att nämndens plan varit svår att följa, men en skola uppger att de har gjort ändringar i planen angående idrottsundervisningen. Detta på grund av för dåligt underlag för att bedriva undervisning i idrott.

En skola erbjuder eleverna praktik efter elevens önskemål, och två skolor erbjuder APL. Båda skolorna har sammanlagt 15 veckors APL och samma upplägg som finns på det program eleven valt att läsa mot gäller. Vad som gäller för den skola som har praktik framgår inte i skolans kartläggning.

Fyra skolor uppger att de har termins-/läsårsbaserat upplägg på studierna, tre skolor har individuellt upplägg och en skola har inte uppgett hur studierna för eleven är upplagda. Flera skolor uppger att eleverna följer det nationella programmet och i möjligaste mån läser i samma klass. Skolorna har olika metoder för att erbjuda elever särskilt stöd. Flera av skolorna har särskilt stöd i form av special- och stödlärare och en del av skolorna har extra

stödtimmar och individuell hjälp under lektionstid. Några skolor uppger att stödundervisning sker i mindre grupper. Lundellska skolan ger en mer utförlig redovisning av särskilt stöd, som bygger på en studieplan över alla år som visar hur skolan gör för att nå eleverna med svårigheter och får dem att uppnå målen. För mer information, se bilaga ”Sammanställning av IMPRE”.

Majoriteten av skolorna upprättar den individuella studie- och utvecklingsplanen när eleven börjar på skolan. IT-gymnasiet uppger att de gärna träffar eleven innan skolstart för att diskutera förutsättningarna för att utforma en bra utbildning. Detta ligger sedan till grund för planen. Majoriteten av skolorna upprättar planen tillsammans med elev, vårdnadshavare, mentor och eventuellt rektor, i samband med skolstart. Två skolor nämner digitala program som används vid upprättandet av planen och som fylls i av skoladministratör i kontakt med studie- och yrkesvägledare. Skolorna följer upp planen kontinuerligt genom mentorssamtal eller utvecklingssamtal. Några skolor följer upp planen varannan vecka och en del skolor följer endast upp planen efter behov eller när detta efterfrågas av eleven.

4.4 Särskilda iakttagelser från kartläggningarna

- *Flera skolor vill samköra IMYRK och IMIND.*

På både Jällagymnasiet och Bolandgymnasiet läser eleverna vid IMYRK och IMIND som ett program med vissa uppdelningar. Bolandgymnasiet har arbetat så sedan de nya introduktionsprogrammen kom och Jällagymnasiet har precis börjat.

- *Flera elever på introduktionsprogram läser tillsammans med det nationella programmet.*

Inom flera av introduktionsprogrammen uppger skolorna att eleverna läser tillsammans med eleverna på nationella program och följer deras utbildning till allra största del. Anmärkningsvärt är dock att Bolandgymnasiet efterfrågar en skrivning i nämndens plan att IMYRK och IMIND inte ska kunna integreras med nationella program, då de anser att syftet med att ha en preparandutbildning då helt försvinner.

- *Det varierar mycket mellan skolorna vilken kontroll de har på vart eleverna tar vägen efter programmet.*

En del av skolorna har bra kontroll på vart eleverna tar vägen efter att de avslutat programmen. Flera skolor kan uppge var eleverna är idag och i vissa fall vad orsakerna är. Andra

skolor däremot har inte svarat på frågan i kartläggningen eller uppgett att det inte vet var eleverna befinner sig idag.

- *En del skolor har svårt att svara på hur många elever som uppnådde målen i den individuella studie-och utvecklingsplanen.*

En del skolor menar att eftersom målen kontinuerligt följs upp och revideras är det svårt att svara på hur stor andel som klarade målen. En skola menar att alla elever som inte avbröt studierna uppnådde målen eftersom de ständigt anpassas till elevens förutsättningar.

- *Det varierar mellan skolorna hur de arbetar med den Individuella studie- och utvecklingsplanen och hur ofta den följs upp.*

En del skolor påpekar i kartläggningen att de har två planer, en studieplan och en utvecklingsplan. De flesta skolorna uppger tydliga rutiner för hur planen följs upp och följer upp planen ofta, medan andra skolor enbart följer upp planen om eleven så önskar och har behov av en uppföljning.

Bilagor

Som bilaga till kartläggningen finns en sammanställning för varje program med skolornas originalsvar. Där går det att läsa mer om vad skolorna har för förslag på förändringar och särskilda lösningar på särskilt stöd. Där finns även information om vilka ämnen skolan erbjuder, vad eleverna som inte är kvar på programmet gör idag m.m. I sammanställningarna går det att även att se frågorna som ställdes till skolorna.

5. Kartläggning av fasta verksamheter och projekt

I detta avsnitt återfinns en indelning mellan pågående/avslutade projekt, fast verksamhet och övrigt.

5.1 Pågående projekt

Hikikomori

Diana Gustafsson, projektledare och handledare

diana.gustafsson@uppsala.se

Målgrupp

Målgruppen är personer mellan 18 och 30 år som har psykiatriska problem. Målgruppen har en svår och komplex situation. Den är bland annat svår att nå och har svårt att upprätthålla kontakter. Projektet skulle avslutas i april 2012 men förlängdes till mars 2014. Anledningen var bland annat att erfarenheterna med nuvarande samverkansprojekt visade att det tar lång tid att arbeta med denna målgrupp.³

Syfte

Uppsala kommun har tillsammans med psykiatrin inom Landstinget sett ett behov av att på ett mer aktivt sätt söka upp och arbeta med personer med svår psykiatrisk problematik som av rädsla isolerat sig i hemmet. En individuell planering görs för varje deltagare, genom bland annat hembesök, individuella träffar, gruppträffar och studiebesök. Projektet syftar till att hjälpa personerna att bryta isoleringen och känna sig mer delaktiga i samhället. Syftet är framförallt att nå fram till dem som har ett undvikande/passiviserat beteende gentemot myndigheter.⁴

Antal deltagare

Projektet omfattar 24 platser.

Tidsåtgång

Projektperiod: april 2010–mars 2012. Projektet blev förlängt till mars 2014.

Resultat

Det finns 24 platser och hittills har 24 personer deltagit. Åtta personer har påbörjat planering för arbete/studier, två studerar på deltid, tre arbetstränar och två arbetar deltid.⁵

Övrigt

www.finsamuppsala.se

³ Samordningsförbundet, Uppsala län

⁴ Samordningsförbundet, Uppsala län

⁵ Verksamhetsberättelse, 2011, s. 115

Romané bučá

Caroline Mahdavi, Projektledare

caroline.mahdavi@uppsala.se

Romané bučá är ett ESF-projekt med studieförbundet Sensus som projekthandläggare och är en fortsättning på Romano Zor!. Samordningsförbundet Uppsala län samverkar med Uppsala kommun, som är delprojektägare tillsammans med Eskilstuna, Västerås och Stockholm. Gemensamt för projektet är "arbetslinjen".⁶

Målgrupp

Målgruppen i projektet är arbetsföra individer med romskt ursprung som inte befinner sig i sysselsättning. Gemensamt för projektets målgrupp är en hög grad av marginalisering och utanförskap. Ingen har tidigare arbetslivserfarenhet eller förankring på arbetsmarknaden och de flesta har långvarigt socialbidragsberoende i flera generationer och dålig förankring i samhället för övrigt. I några få fall finns påbörjade men oftast oavslutade vuxenstudier och många har ohälsa.⁷

Syfte

Syften med projektet är

- att stärka arbetsföra romers möjlighet att komma ut på och bli integrerade på den svenska arbetsmarknaden,
- att tillgodose romska arbetssökandes humankapital och på så sätt förbättra deras förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden. Detta sker exempelvis genom att ge arbetslivserfarenhet via olika praktikplatser, utifrån individens intresse,
- att utveckla romska arbetssökandes personliga nätverk,
- att skapa och utveckla strategier för att bryta romers utanförskap så att de integreras på arbetsmarknaden,

⁶ Samordningsförbundet, Romané bučá

⁷ Samordningsförbundet, Romané bučá

- att etablera samverkan mellan olika aktörer i olika delar av landet för att förbättra förutsättningarna för romska arbetssökande att komma in på arbetsmarknaden och
- att skapa ett erfarenhetsutbyte mellan EU-länder för att utveckla metoder och ta till sig metoder som är användbara i Sverige.⁸

Antal deltagare

23 inskrivna i projektet.

Tidsåtgång

2011-11-01–2014-06-03

Resultat

Några resultat har ännu inte redovisats, då projektet startade formellt den 1 juni 2012.

Nuevo K2

Hero Ramazanali

Hero.ramazanali@uppsala.se

Målgrupp

NUEVO K2 kommer att vända sig till arbetslösa personer i åldern 18–29 år, med risk för långvarigt bidragsberoende. Projektet har inte riktat in sig specifikt på de ungdomar, 18–20 år, som inte avslutat gymnasiet, men det finns planer på en halvtidstjänst för detta ändamål.⁹

Syfte

Nuevo K2 är en fortsättning på det föregående projektet Nuevo, som avslutades i oktober 2011. (Se Nuevo sid. 31) Projektet syftar till att deltagarna ska nå egen försörjning eller öka chanserna till etablering på arbetsmarknaden. Dessutom ska projektets aktörer få möjlighet att tillsammans utveckla och vidareutveckla bestående metoder som är verksamma för projektets målgrupp, även efter projektets avslut. När de skrivs in går de på försörjningsstöd och söker

⁸ ESF-ansökan, Romané Bučá, 2011, s. 2

⁹ Intervju, Hero Ramazanali, 17 december, Uppsala

arbete via arbetsförmedlingen. När de anländer görs en kartläggning av vad de vill göra och eventuellt arbeta med. De får sedan gå på föreläsningar och delta i gruppverksamhet. Därefter börjar de, bland annat, på praktik via Navet.

Antal deltagare

Individuella ledtider och intag som varierar från en månad till två år. 30–35 platser/kommun och år, totalt 600 platser på två år.

Tidsåtgång

2012-01-16–2014-06-30

Resultat

I dagsläget är 51 personer inskrivna i projektet. Av dessa är det fem som är ute i praktik, 11 personer är ute i subventionerad anställning, bland annat inom kost och restaurang, förskola och daglig verksamhet. Fyra personer har avslutat projektet, då de påbörjat studier inom VVS, barnskötarutbildning samt kurser på gymnasienivå. En person har avslutat, som fått arbete på den öppna arbetsmarknaden. Tre personer har flyttat från kommunen. Projektet har inte gjort någon uppföljning ännu men de har börjat uppmärksamma tendenser och lärdomar.

Vad som upplevs verkningsfullt i projektet hittills:

- *Den uppsökande verksamheten* – man söker upp deltagarna när de inte dyker upp.
- *Tid för varje deltagare* – möjlighet att bygga en relation till deltagarna och därmed skapa en grund för samverkan mot gemensamma mål.
- *Att ha arbetsförmedlare i projektet* – kort väg mellan planering, insats och beslut när arbetsförmedlare finns på plats.
- *Socialtjänsten i projektet* – positivt med socialsekreterare i projektet. Däremot kanske socialsekreterare bör ha mer av en samordnande roll, vara en ”social expert”, än att snarare vara socialsekreterare åt varje deltagare. Vi skulle dock se fördelar med samma socialbidragshandläggare för samtliga deltagare. Det skulle

underlätta ansökningsförfarandet för deltagaren samt minska mängden administrativt arbete och dubbelarbete för projektmedarbetare.

- *Deltagarna avslutas inte på NUEVO K2*, såvida det inte finns giltiga skäl, utan deltagarna får stöd till att de kommer vidare.
- *Helhetsperspektivet* – friskvård för deltagare har upplevts positivt
- *Fånga in deltagarna tidigt* för att ge tidigare insatser. Många av dem man möter har haft socialbidrag länge och varit passiva under längre tid. De är svåra att följa upp och de har hög frånvaro, bland annat från gruppverksamheterna. Steget till arbetsmarknad har därmed ökat. Det är bättre att komma i kontakt med personerna direkt när de ansöker om socialbidrag och således få dem att aktiveras på en gång. Förslaget, som även tidigare lyfts, är att deltagarna kommer direkt från mottagningen till NUEVO K2. Alla unga vuxna som söker försörjningsstöd skulle komma till K2 (förutom dem som kanske ska till exp 4 och där det finns ett tydligt rehabiliteringsbehov och personerna går direkt till Unga Vuxna).

Eksätra

Uppdragsgivaren Vård & bildning gav Eksätra HVB i uppdrag att driva HVB med resursskola. Resursskolan ska aktivt arbeta med elevens hemskola för att möjliggöra en smidig övergång i samband med inslussning och utslussning. HVB-hemmet ska även kunna erbjuda stödinsatser i form av familjearbete i deltagarnas hemmiljö. Under stödinsatsen ska barnet/ungdomen även kunna ha sin skolgång på Eksätras resursskola. Insatserna är ett komplement till att inte skrivas in på HVB-hemmet – arbetet ska kunna utföras i hemmiljön. Insatsen kan ges i sex månader.

Målgrupp

Barn och ungdomar i åldern 7–16 år med svår beteendeproblematik, i sådan omfattning att de inte fungerar i skol- och/eller hemmiljön.

Syfte

Stödet syftar till att utveckla strategier för bemötande och förhållningssätt, för att den enskilde och dennes familj ska klara sin dagliga livssituation.

Antal deltagare

Resursskolan har sju platser.

Tidsåtgång

Behandlingstiden för Eksätra HVB beräknas till cirka ett år, fördelat på sex månader boende på HVB-hemmet och sex månader i form av utslussning vid utskrivning. Avtalet gäller från 2012-01-01 till och med 2013-12-31.

Resultat

År 2009 gjordes en rapport och uppföljning av Eksätra, efter de tre första åren. Resultatet visade att närvaron varit hög för alla barn som gick i Eksätras skola. Vid hemflytt sjönk dock närvaron något, enligt de skolrapporter som inhämtades från hemskolorna. Under inskrivning på Eksätra arbetade barnen mer koncentrerat och presterade efterhand bättre skolresultat. Det påpekades att byte av skola kan påverka både barnens beteende och prestationer i skolan, negativt. Resultatet i rapporten visade även att barnens symtombild hade förändrats positivt under tiden på Eksätra, vilket tydligast kunde avläsas i utvecklingen från inskrivning till hemflytt. Att barnens problem är minst just vid hemflytten stärker vikten av ett intensivt arbete i uppföljningsfasen.¹⁰

Linnégymnasiet/ Vårterminantagning

Målgrupp

Målgruppen är de elever som har en bra läsförmåga och är aktiva och exempelvis gått på UVEN eller bott på HVB-hem.

¹⁰ Piuva, 2009, s. 34

Syfte

Syftet är att eleverna ska få börja skolan ett halvår innan intagningen på höstterminen sätter igång. De slipper vänta och därmed hinner de inte ”hitta på dumheter såsom att börja med droger eller något annat kriminellt”.¹¹

Antal deltagare

Tio elever, som antogs på vårterminen 2011.

Tidsåtgång

Eleven sparar en termin.

Resultat

Ingen bra ekonomi för skolan, men säkerligen för samhället. Blir verksamheten etablerad så kan nog deltagarantalet öka något till kommande år.

Tanken från början med vårterminsintag var att nyanlända invandrare inte ska behöva invänta höstterminsintaget och därmed snabbare komma in på vidareutbildning. Dock tillhörde inte de sökande denna grupp. De sökande var 18–19-åringar som har diagnosen ADHD. Extra resurser och lärare sattes in, vilket blev dyrt för skolan. Under vårterminen klarade alla elever av skolarbetet. Detta tack vare att många lärare var delaktiga, då vissa elever inte kunde hålla koncentrationen i mer än tio minuter. Dock hade inte skolan råd att avsätta lika mycket resurser under höstterminen 2012 och flera elever fick då svårt att klara av studierna. Det är problematiskt att många elever med ADHD inte får möjlighet att prestera på grund av sitt handikapp. Linnégymnasiet fick mycket erfarenhet under den första terminen och anser att de har idéer om hur arbetet kan läggas upp och struktureras i framtiden. Exempelvis behövs det ADHD-arbetsgrupper på skolan, som kan fokusera på enbart detta. Skoldagen ska vara mellan klockan 09.00 och 15.00 och genomgångarna får vara max tio minuter långa, innan eleverna får arbeta. Detta kräver fler lärare, uppskattningsvis cirka tre gånger fler lärare än vanligt. Det krävs att erfarna speciallärare/pedagoger är delaktiga och leder arbetet. Dessa ska fungera som

¹¹ Intervju, Torbjörn Kättström, 24 oktober, Uppsala

kunskapsöverförare till andra lärare som inte har samma erfarenhet. Man påpekade att det dessutom behöver inrättas en organisation som kan ta vara på specialpedagogernas kunskap och arbete. Dock anses detta inte genomförbart, på grund av för begränsade ekonomiska resurser, vilket upplevs som frustrerande.¹²

Projekt 19

Målgrupp

Projekt 19 är för de elever som är under 19 år, och därmed inte kommer in på Komvux, och som hoppat av gymnasiet.

Syfte

Syftet med projektet är att förbereda de elever som inte gått ut gymnasiet, och som är under 19 år och därmed inte kommer in på Komvux, att få behörighet till högskolestudier.

Antal deltagare

Projekt 19 består i dagsläget av 12 ungdomar från vårterminsintaget 2012.

Tidsåtgång

1-2 terminer. Projektet startade i januari 2012 och pågår till december 2013.

Resultat

Det har uppmärksammats att dessa elever inte klarar av så mycket som skolledningen trodde. Det handlar ofta om ångesttyngda elever som på grund av detta hoppat av skolan. En brist i arbetet är svårigheterna att få bukt med grundproblemet, som ofta inte handlar om skolan i sig. Det finns ett stort behov av att få tillgång till någon som kan göra en bedömning om eleven är psykiskt sjuk. Det har även uppmärksammats att det finns behov av att någon person, som inte tillhör skolledningen, finns tillgänglig, som elever kan vända sig till och som arbetar under sekretess, då många elever behöver prata. Därmed behövs det en central mottag-

¹² Intervju, Torbjörn Kättström, 24 oktober, Uppsala

ningsenhet med personal som har erfarenhet från öppenvård, t.ex. sjuksköterska och specialpedagog.¹³

ELIS: Elevers Lärande i Skolan

Projekt som bedrivs inom BUN/SBN

Målgrupp

Elever i årskurs 1–9.

Syfte

Detta är en modell som tagits från Enköpings kommun. Modellen går ut på att rektor rapporterar elever med hög frånvaro till ELIS-teamet, som består av en kurator, speciallärare och familjehandledare från råd och stöd. Innan arbetet kan sätta igång kontaktas föräldrarna som måste fylla i en samtyckesblankett. Sedan sker en utredning av eleven, som involverar både skola och socialkontor. Målet är att få tillbaka eleven till skolan.

Antal deltagare

Tre skolor i Uppsala arbetar enligt modellen och i dagsläget pågår cirka fyra till fem utredningar. (19 oktober)

Tidsåtgång

Vårterminen 2012–

Resultat

Det finns ingen verksamhetsrapport, eftersom det är ett nystartat projekt. Intresset för att arbeta med denna modell har kommit från ett flertal specialpedagoger i Uppsala och behovet och efterfrågan verkar hög bland skolorna i Uppsala. Orsaken till att efterfrågan ökat bland skolorna kan vara att skolorna föredrar att samarbeta med råd och stöd och få ta del av utred-

¹³ Intervju, Torbjörn Kättström, 24 oktober, Uppsala

ningen, något som skolan vanligtvis inte får ta del av på grund av sekretess. För att få arbeta med denna modell krävs det att skolan har en kurator. En del skolor som inte haft en kurator har nu anställt en sådan, på grund av att de vill delta i projektet.¹⁴

5.2 Avslutade projekt

Nedan presenteras avslutade projekt från de senaste två åren, som arbetat med målgruppen. Avslutade projekt är viktiga att redovisa då resultat och framgångsfaktorer kan tas i beaktande. Metoder och tillvägagångssätt kan därmed användas i pågående eller framtida verksamheter.

Andra chansen (ESF)

Projektledare: Johan Furenborn

E-post: johan.furenborn@uppsala.se

Projektet drevs i regi av Uppsala kommun och delfinansierades med medel från Europeiska socialfonden. Uvengymnasiet var projektägare, men även Linnégymnasiet, som har teoretiska gymnasieutbildningar, deltog i projektet. Medaktörer var också kommunens informations- och uppföljningsansvar för ungdomar 16–20 år och SVB/Jobbcenter. Projektet handlade om att ge stöd utifrån ungdomars individuella behov. Eleven tilläts studera grundskoleämnen och gymnasiekurser i sin egen takt, och även förbereda sig för arbetslivet genom självstärkande aktiviteter och arbetspraktik på olika arbetsplatser. Projektet avslutades 2012- 12- 31.¹⁵

Målgruppen

Målgruppen var gymnasieelever som befann sig utanför skolsystemet eller riskerade att avbryta gymnasiestudier eller arbete, och som därmed riskerade att hamna i utanförskap.¹⁶

¹⁴ Intervju, Eva Köpman, 19 oktober 2012

¹⁵ Verksamhetsberättelse, 2011, s. 114

¹⁶ Verksamhetsberättelse, 2011, s. 114

Syftet

Syftet med projektet var att utveckla metoder för samverkan för att bättre nå målgruppen unga och för att dessa ungdomar skulle få en chans att bli delaktiga i samhället. Ungdomarna skulle få en möjlighet att utvecklas, tro på sig själva, må bra och hitta sin egen väg ut i livet. Ungdomarna fick möjligheterna att läsa kärnämnen och göra praktik som var anpassad efter deras individuella behov.¹⁷ Föräldrarna hade även en medverkan i projektet, då de har en viktig roll för ungdomar mellan 16–20 år, när det gäller förståelse för och integration i det nya samhället.¹⁸ Genom att ge möjlighet till studier och praktik hoppades projektet kunna ge ungdomarna värden, erfarenheter och kunskaper som bryter utanförskap och underlättar framtida etablering på arbetsmarknaden.¹⁹

Antal deltagare

Under år 2011 var 140 ungdomar, varav 90 var kvinnor och 50 män, delaktiga. Under året tillkom 64 deltagare och 65 avslutade. Vid årsskiftet fanns 75 studenter kvar i projektet.²⁰

Tidsåtgång

November 2009–31 December 2012

Resultat

Under 2011 slutade 64 elever. 36 av dessa fortsatte med studier, 14 började arbeta och 15 slutade av andra orsaker.²¹

Övrigt

Information och slutrapport kan hämtas på www.andrachansen.info

<http://www.lararnasnyheter.se/specialpedagogik/2012/05/20/chans-nystart>

¹⁷ Andra chansen, projektet

¹⁸ Verksamhetsberättelse, 2011, s. 114

¹⁹ Andra chansen, projektet

²⁰ Verksamhetsberättelse, 2011, s. 114

²¹ Verksamhetsberättelse, 2011, s. 114

MOA

MOA (Mod, Ork och Arbete) i Uppsala var ett tvåårigt projekt som startade september 2009 och avslutades augusti 2011. MOA drevs av Uppsala kommun, Arbetsförmedlingen och Kriminalvården. MOA finansierades av Samordningsförbundet i Uppsala. Projektet hade grupp-intag två gånger per termin. Vägledningskurs pågick sedan i fyra veckor, ca 2–3 veckors praktikförberedelser/ordna med praktikplats och upprättande av individuell planering. Därefter praktik i ca 3–6 månader, med möjlighet till anställning eller att börja studera.²²

Målgrupp

Målgruppen för projektet var unga kvinnor mellan 18–35 år med egen kriminalitet eller livsföring i kriminella miljöer. Kvinnorna var bosatta i Uppsala kommun och hade oftast även annan problematik såsom arbetslöshet, aktualitet inom socialtjänst eller försäkringskassa, ohälsa, funktionsnedsättning eller drogproblem.

Syfte

Grunduppdraget var att få deltagarna att finna, få och behålla ett arbete eller gå vidare i studier för att uppnå det. Syftet var att arbeta utifrån kvinnornas hela livssituation – det vill säga skapa möjligheter till god hälsa, en bra fritid och goda nätverk – och att arbeta för att kvinnorna skulle bryta med kriminalitet, kriminella nätverk och droger. Dessutom var syftet att arbeta för att deltagarna skulle bli självförsörjande och vilja välja sitt liv.

Antal deltagare

Under projekttiden skrevs totalt 53 personer in i projektet.

Tidsåtgång

September 2009–Augusti 2011

²² MOA Uppsala

Resultat

Vid tiden för projektets slut fanns en utarbetad metod och ett konsekvenspedagogiskt förhållningssätt, anpassade för målgruppen. Av 53 deltagare hade 29 personer avslutat projektet, varav två hade gått vidare till arbete, en till heltidsstudier, en person är föräldraledig och två är sjukskrivna. Tre personer hade avslutat på grund av psykisk ohälsa och tre personer slutade av andra personliga skäl. 16 personer hoppade av projektet på grund av missbruk eller kriminalitet, varav en person efter hot om våld.

I september 2011 var 24 personer fortsatt aktuella i projektet. En person studerade på heltid, nio personer hade heltidsarbete. Åtta personer hade insatser genom praktik och ytterligare fyra personer letade praktikplats efter avslutad vägledningskurs. 13 personer av 53 var självförsörjande genom studier eller arbete vid projektets slut i september. Räknas de som inte lämnat missbruk och kriminalitet bort från resultatet hade nära hälften av dem som deltagit och erhållit insatser fått arbete eller påbörjat studier. Flertalet av deltagarna, oavsett om de är avslutade eller fortsatt aktuella, upplever sig närmare arbetsmarknaden idag än vad de gjorde innan de började på MOA.²³

Framgångsfaktorer, utifrån erfarenheter i projektet

- MOA:s arbetssätt bygger på konsekvenspedagogik, ett utvecklat och väl beprövat arbetssätt. Projektet vänder sig enbart till kvinnor, vilket skapar en trygg miljö där deltagarna har möjlighet att arbeta med sin egen livsstilsförändring
- MOA har personal med engagemang, kompetens och erfarenhet av att arbeta med målgruppen eller målgrupper med närliggande problematik
- Deltagarna har kunnat arbeta med att stärka sitt självförtroende, vilket behövs för att åstadkomma en varaktig förändring. Att få möjlighet att prova, misslyckas och komma tillbaka är en grundförutsättning för att lyckas
- MOA har visat att det tar tid för kvinnor som varit länge i utanförskap att etablera sig på arbetsmarknaden och att ett konsekvent stöd behövs under lång tid

²³ Verksamhetsberättelse, 2011, s. 115-116

- MOA har haft ett aktivt samarbete med aktuella nätverk. Samverkan mellan myndigheter och organisationer måste ske i det dagliga arbetet och det är viktigt att arbeta med ett gemensamt synsätt och förhållningssätt ²⁴

Nuevo (ESF)

Nuevo var ett treårigt regionalt samarbetsprojekt mellan fem kommuner i östra mellansverige: Norrköping, Uppsala, Eskilstuna, Västerås och Örebro. ²⁵

Målgruppen

Målgruppen var unga vuxna mellan 18 och 29 år, som tagit emot ekonomiskt bistånd under en lång tid och var i behov av insatser för att bli självförsörjande. ²⁶

Syfte

Personerna i målgruppen skulle minska sitt utanförskap och öka makten över sina egna liv genom självförsörjning, alternativt ökad grad av självförsörjning.

Projektets aktörer skulle tillsammans finna och utforma nya arbetssätt och metoder som medverkade till att personer i målgruppen uppnådde självförsörjning, alternativt uppnådde ökad grad av självförsörjning.

Projektet skulle dessutom medverka till ökad samverkan och kunskapsöverföring mellan de aktörer och samverkansparter som kommer i kontakt med målgruppen. ²⁷

Antal deltagare

Totalt deltog 531 unga vuxna i projektet. ²⁸

²⁴ Finsam uppsala.se

²⁵ Verksamhetsberättelse, 2011, s. 116

²⁶ Verksamhetsberättelse, 2011, s. 116

²⁷ Verksamhetsberättelse, 2011, s. 116

²⁸ Nuevo slutrapport, 2011, s. 6

Tidsåtgång

Tiden i projektet anpassades efter individerna. Projekttiden var 1 november 2008–31 oktober 2011.

Resultat

Totalt har 531 unga vuxna deltagit i projektet. Resultatet tom den 31 oktober 2011 är att 83 personer har gått till arbete, 80 personer har påbörjat utbildning, 13 personer har fått aktivitetsersättning, 11 personer aktivitetsstöd, 104 personer har fått hjälp till rätt instans – till exempel missbruksvård, psykiatri. Tretton personer har flyttat från sin kommun, 17 personer är föräldralediga och 16 personer har aldrig kommit till projektet trots upprepade kontaktförsök.²⁹

Projektets resultat och framgångsfaktorer summerades i följande fyra punkter i slutrapporten:

Tiden och individen – de metoder och arbetssätt som valts utgår från varje deltagande individs förutsättningar och behov av tid för att nå de mål som sätts upp.

Personalens kompetens – yrkeskategorier och erfarenheter som kompletterar varandra och därmed ger förutsättningar för att kunna möta deltagarna utifrån hela människan, dess behov och önskningar.

Samlade resurser på ett ställe – samtlig personal som arbetar i projektet finns i lokalerna tillsammans med deltagarna.

Erfarenhetsutbyte och samverkan – ett arbetssätt som byggt in regelbundna möten mellan projektkommunerna och medarbetare i projektet har varit en viktig del av projektets framgång.³⁰

²⁹ Nuevo slutrapport, 2011, s. 6

³⁰ Nuevo slutrapport, 2011, s. 6-7

Övrigt

Slutrapport kan hämtas på www.nuevoprojektet.se

5.2 Fast verksamhet

Arbetslaget

Är en fast verksamhet som bedrivs av Vård och bildning. Teoriundervisning sker inom UVENs organisation, men verksamheten erbjuder även praktikplats parallellt med studierna, i samverkan med Uppsala Teknik & service. Praktikplatserna består av utomhusarbete med tydlig arbetsledning där praktiskt underhållsarbete av naturområden i Uppsala kommun utförs – till exempel röjning av ris, städning, underhåll av bryggor och klyvning av ved.³¹

Målgrupp

Verksamheten vänder sig till ungdomar mellan 15–20 år som har problem i skolan, som vill arbeta utomhus med fysiskt och konkret arbete och som behöver tydlig arbetsledning. Verksamheten tar även emot ungdomar som blivit dömda till ungdomstjänst under helger och skollov.³²

Syfte

Syftet med det praktiska arbetet är att ungdomarna ska få en förståelse för vilket omfattande arbete som krävs för att hålla kommunens naturområden i gott skick och en inblick i vad det innebär att städa efter förströelse, vandalism med mera. Arbetslaget får på ett naturligt sätt positiv återkoppling från användarna av naturområdena, såsom badgäster och friluftsmänniskor.³³

³¹ Verksamhetsberättelse 2012 – Ekeby verkstad i Uppsala kommun med Arbetslaget samt Gottsunda cykelverkstad, s. 4

³² Verksamhetsberättelse 2012 – Ekeby verkstad i Uppsala kommun, s. 4

³³ Verksamhetsberättelse 2012 – Ekeby verkstad i Uppsala kommun, s. 4

Antal deltagare

Verksamheten sysselsätter cirka 15 ungdomar under ett år, maximalt tre åt gången.³⁴

Tidsåtgång/fast verksamhet

Arbetslaget har funnits sedan 1980-talet. Placeringstiden kan vara från några veckor upp till ett år.³⁵

Resultat

Uppföljning görs efter varje ungdoms avslut i arbetslaget genom en enkät. Verksamheten gör egenuppföljning. Ingen utomstående uppföljning har gjorts. I den senaste uppföljningen från 2012 tillfrågades 28 ungdomar (22 ungdomar, 6 feriearbetare) att betygsätta sin tid på Gottsunda cykelverkstad (0 är mycket dåligt och 10 är mycket bra). Snittbetygen blev:

Arbetsplatsen har varit...	8,9
Arbetsplatsuppgifterna har varit...	8,2
Min egen insats har varit...	7,7

Alla 14 ungdomarna svarade att de skulle rekommendera Gottsunda cykelverkstad till någon annan. Eleverna får i slutet kommentera fritt angående arbetslaget. Många ansåg att det varit skönt att få arbeta utomhus och att arbetet känts meningsfullt att utföra.

Mentorn

Verksamheten sker formellt inom Vård & bildning på uppdrag från Socialnämnden för barn och unga (SBN). Arbetet koncentreras mot ungdomarna utifrån fyra riskfaktorer – sysselsättning, nätverk, fritid och KASAM (känsla av sammanhang).³⁶ Fokus i verksamheten är att förstärka och stödja det som tidigare fungerat bra och se vilka positiva lösningar som är möjliga att nå. Mentorn håller fokus på skyddsfaktorer såsom strukturerad sysselsättning, en strukturerad fritid, samverkan med de närmaste nätverken och samtal. Samtalen syftar till att

³⁴ Verksamhetsberättelse 2012 – Ekeby verkstad i Uppsala kommun, s. 4

³⁵ Verksamhetsberättelse 2012 – Ekeby verkstad i Uppsala kommun, s. 4

³⁶ Eliasson, 2010, s. 1

ge den unge insikt i hur problemen kan lösas. Det psykosociala förändringsarbetet i verksamheten utgår från den unges egen kraft och förmåga till förändring. Att även få med familj och övriga nätverk i arbetet och beslut ökar möjligheten till varaktigt arbete. Personalen ska finnas till hands när ungdomen stöter på hinder för att lyckas fullfölja den behandlingsplan som finns i genomförandeplanen. Mentorn erbjuder hög tillgänglighet, flexibilitet och individuellt utformade lösningar.³⁷

Målgrupp

Ungdomar, 15–20 år, som är aktuella inom socialtjänsten och har, eller riskerar att hamna i, missbruk av alkohol/droger eller utveckla andra sociala problem. Målgruppen är även de som har behov av fortsatt vård/eftervård efter avslutad placeringsinsats. Insatsen kräver myndighetsbeslut.³⁸

Syfte

Målsättningen är att förhindra fortsatt missbruk och/eller annan social problematik i ungdomens hemmiljö och därmed undvika mer omfattande behandlingsåtgärder.³⁹

Enheten strävar efter att ungdomen ska

- Vara aktiv i studier eller annan sysselsättning
- Ha någon strukturerad fritidssysselsättning
- Ha aktivt stöd från den närmaste nätverket/familjen
- Ha förståelse för orsakssamband för att forma en plan för framtiden⁴⁰

Antal deltagare

Det finns maximalt plats för 20 deltagare.

Tidsåtgång

³⁷ Verksamhetsbeskrivning, 2012 – Mentorskap för unga i Uppsala Kommun, s. 2

³⁸ Verksamhetsbeskrivning, 2012 – Mentorskap för unga i Uppsala Kommun, s. 1

³⁹ Verksamhetsbeskrivning, 2012 – Mentorskap för unga i Uppsala Kommun, s. 2

⁴⁰ Verksamhetsbeskrivning, 2012 – Mentorskap för unga i Uppsala Kommun, s. 1

Kontakten med Mentorn ska pågå i sex månader med möjlighet till förlängning upp till ett år.⁴¹

Resultat

Verksamheten utvärderades efter de två första åren 2008–2009. En slutsats var att verksamheten har etablerats i Uppsala kommun och funnit sitt arbetssätt och sin profil för den målgrupp som den vänder sig till.⁴²

Övrigt

”Mentorskap för ungdomar inom IFO i Uppsala kommun” 2009:06

”Mentorskap för unga inom IFO i Uppsala kommun, Slutrapport” 2010:04 (www.uppsala.se/uve)

Ekeby verkstad

En fast verksamhet som bedrivs av Vård & bildning, på uppdrag från socialnämnden för barn och unga. Ungdomarna kommer samtliga från ett utanförskap där ett destruktivt liv format deras situation. Verksamheten ska förstärka och stödja det som tidigare fungerat bra och se vilka positiva lösningar som är möjliga att nå. Det som tidigare har varit problem och hinder får inte stort utrymme. Fokus läggs på skyddsfaktorer som strukturerad sysselsättning, samverkan med de närmaste nätverken och samtal, enskilt och i grupp. Samtalen syftar till att ge den unga insikt i hur problemen har uppstått och utveckla strategier för hur de inte ska uppstå igen. Den dagliga sysselsättningen består av individuellt anpassade arbetsuppgifter och studier. Ungdomarna sätts samman i tre grupper som roterar på praktikplatserna för att alla ska få testa på. De tre olika praktikplatserna är kök, hantverk och konferens. Teoriundervisningen sker i UVENS regi. Tanken är att praktik, studier och kompetens för socialt arbete med ungdomen finns under samma tak.⁴³

⁴¹ Verksamhetsbeskrivning, 2012 – Mentorskap för unga i Uppsala Kommun, s. 3

⁴² Verksamhetsbeskrivning, 2012 – Mentorskap för unga i Uppsala Kommun, s. 4

⁴³ Verksamhetsbeskrivning 2012 – Ekeby verksamhet i Uppsala kommun, s. 2

Målgrupp

Ungdomar i Uppsala kommun i åldern 13–20 år, som inte kan tillgodogöra sig sysselsättning och/eller studier via kommunens ordinarie program och har eller riskerar att utveckla drogmissbruk, kriminalitet och/eller andra sociala problem.⁴⁴

Syfte

- att förhindra att ungdomarna utvecklar eller fortsätter ett liv med droger, kriminalitet och/eller andra sociala problem
- att förbereda ungdomarna så att de efter insatsen ska kunna vara sysselsatta i praktik och/eller studier samt
- att utveckla ungdomarnas självförtroende och självbild⁴⁵

Antal deltagare

Verksamheten får som mest ha nio elever. I nuläget (4 oktober 2012) går sex elever på heltid (08.30–14.00) och två elever på deltid. Verksamheten tar in elever under hela året. (Intervju, 4 oktober).

Tidsåtgång/Fast verksamhet

Majoriteten av eleverna stannar ett år inom verksamheten. De flesta går sedan vidare till gymnasieskolan. Ett fåtal stannar ett andra år.

Resultat

Ekeby verkstad har inte gjort någon sammanställd utvärdering men följer upp vad varje individ gör efter att de avslutat sin tid på Ekeby verkstad.

Läsåret 2010/2011 var det totalt sju elever, två flickor och fem pojkar. I en uppföljning som gjordes hösten efter avslutade studier på Ekeby verkstad gjorde eleverna följande:

⁴⁴ Verksamhetsbeskrivning 2012 – Ekeby verksamhet i Uppsala kommun, s. 2

⁴⁵ Verksamhetsbeskrivning 2012 – Ekeby verksamhet i Uppsala kommun, s. 2

- tre elever gick vidare till Bolandgymnasiet efter Ekeby verkstad
- en elev började på Uppsala praktiska gymnasium
- en elev studerade vidare på Uvengymnasiet
- en elev med hög frånvaro under läsåret 2010/2011 började åter på Ekeby verkstad höstterminen 2011
- en elev var arbetssökande ⁴⁶

Läsåret 2011/2012 var det totalt sju elever, två flickor och fem pojkar. I en uppföljning som gjordes hösten efter avslutade studier på Ekeby verkstad gjorde eleverna följande:

- en elev blev LVU-placerad under höstterminen 2011 och studierna avbröts
- en elev fick efter Ekeby verkstad ett LSS-beslut och gick vidare till daglig verksamhet
- en elev började på Uvengymnasiet höstterminen -12
- en elev började på Uvengymnasiet under vårterminen -12 och fortsatte där höstterminen -12
- en elev har återkommit till Ekeby verkstad, på deltid, höstterminen -12
- en elev gick till Villa lugnet efter halva läsåret 2011, fortsatte med studierna där under vårterminen -11 och höstterminen -12
- en elev bytte till liten grupp på Fyrissskolan under vårterminen -12. Eleven hade tidigare gått på Fyrissskolan ⁴⁷

Familjestödsgruppen – ”Hemmasittare”

Detta är en verksamhet som Vård och bildning bedriver på uppdrag av Socialnämnden för barn och unga. Inom verksamheten Familjestödsgruppen finns insatser för hemmasittare. Syftet med Familjestödsgruppen är att i ett så tidigt skede som möjligt ge familjer med barn och ungdomar det stöd i hemmet man kan behöva för att förbättra barnens situation och förhindra ytterligare problemutveckling inom familjen. En kartläggning görs med barnet och

⁴⁶ Ekeby verkstad utvärdering

⁴⁷ Ekeby verkstad utvärdering

familjen tillsammans med en hemterapeut för att analysera vad som orsakat skolfrånvaron. Tydliga mål skapas och utgör grunden för en arbetsplan för hur återgången till skolan ska se ut.⁴⁸

Målgrupp

Verksamheten Familjestödsgruppen vänder sig till familjer med barn och ungdomar i åldern 0-20 år i hemmet. Verksamheten ”hemmasittare” riktar sig till ungdomar i åldrarna 9–16 år, som av olika anledningar har brister i närvaron i skolan – så kallade ”hemmasittare”.⁴⁹

Syfte

Verksamhetens syfte är att göra skillnad för barnet/eleven som är hållbar över tid och att barnet/ungdomen får stöd och motivation att gå i skolan.⁵⁰

Antal deltagare

Sex personer har deltagit.

Tidsåtgång

Familjegruppens insatser är begränsade till att kunna ges maximalt 15 timmar/vecka under sex månader med en uppföljning av insatsen efter tre månader.⁵¹

Resultat

Erfarenheter från projektet visar att upplägget måste vara tydligt och att tidiga åtgärder måste vidtas för att öka elevens möjligheter att återgå till en fungerande skolgång.⁵²

⁴⁸ Verksamhetsbeskrivning, Familjestödsgruppen, 2011, s. 1-5

⁴⁹ Verksamhetsbeskrivning, Familjestödsgruppen, 2011, s. 2

⁵⁰ Verksamhetsbeskrivning, Familjestödsgruppen, 2011, s. 2

⁵¹ Verksamhetsbeskrivning, Familjestödsgruppen, 2011, s. 3

⁵² Verksamhetsbeskrivning, Familjestödsgruppen, 2011, s. 2

Gottsunda cykelverkstad

Detta är en verksamhet som reparerar och säljer cyklar med tillbehör och som erbjuder ungdomar arbete. Gottsunda cykelverkstad har i samarbete med Jobbcenter utvecklat ett certifieringssystem, Open College Network (OCN), där branschorganisationer har angett vilka mål de anser ska nås för att ungdomar ska vara anställningsbara på en öppen arbetsmarknad.⁵³

Målgrupp

Sysselsätter ungdomar i åldern 13–18 år. Verksamheten tar även emot dömda till ungdomstjänst under lov och ungdomar som gör vanlig skolprao eller annan ordinarie praktik.⁵⁴

Syfte

Med stöd av vuxna förebilder i ett affärsmässigt sammanhang utvecklar ungdomarna praktiskt handlag med cyklar och social kompetens i mötet med kunder och personal.⁵⁵

Antal deltagare

Sysselsätter tio ungdomar per år och max tre åt gången.⁵⁶

Tidsåtgång

Tiden för ungdomar beslutas gemensamt mellan den som föreslår att eleven ska börja på Gottsunda cykelverkstad, personal på Gottsunda cykelverkstad, ungdomen och dennes föräldrar.⁵⁷

Resultat

Ingen utvärdering är gjord.

⁵³ Verksamhetsbeskrivning 2012, Ekeby verkstad, s.4

⁵⁴ Verksamhetsbeskrivning 2012, Ekeby verkstad, s.4

⁵⁵ Verksamhetsbeskrivning 2012, Ekeby verkstad, s.4

⁵⁶ Verksamhetsbeskrivning 2012, Ekeby verkstad, s.4

⁵⁷ Intervju, Eva Köpman, 19 oktober, Uppsala

5.3 Övrigt

Informations- och uppföljningsansvaret i Uppsala kommun (KIU)

Det kommunala uppföljningsansvaret innebär att kommunen ska hålla sig informerad om hur ungdomar som fullgjort sin skolplikt (avslutat årskurs 9) men som inte fyllt 20 år är sysselsatta.⁵⁸ Syftet är att kunna erbjuda dem som inte avslutat sin utbildning lämpliga individuella åtgärder.⁵⁹

I tidigare studie har det påpekats att det är viktigt att kommunerna:

- har en tydlig ansvarsfördelning och avsätter resurser för arbetet med informationsansvaret
- upprättar en handlingsplan för att tydliggöra ansvarsfördelningen och målsättningarna med verksamheten
- uppdrar åt dem som arbetar med informationsansvaret att regelbundet rapportera till den politiska nivån om hur arbetet fortskrider
- följer upp och utvärderar den egna verksamheten för att vidareutveckla arbetet
- riggar organisationen för samverkan – antingen i organiseringen av ansvaret eller genom att ge det i uppdrag till dem som arbetar med frågan i kommunen. Samverkan kan möjliggöra ett bredare utbud av åtgärder och också ett bättre stöd till ungdomar med omfattande stödbehov
- arbetar strukturerat med information om ungdomarna och använder kommunens befolkningsregister för att få information om nyinflyttade ungdomar
- använder ett flertal olika kontaktsätt för att nå ungdomarna och, om det behövs, kontakta vid upprepade tillfällen
- gör verksamheten känd för ungdomarna, föräldrarna och andra aktörer i kommunen⁶⁰

⁵⁸ Sveriges kommuner och Landsting, 2008, s. 4

⁵⁹ Skollagen 29 kap. 9§

⁶⁰ Sveriges kommuner och Landsting, 2008, s. 4

I Uppsala kommun har utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden (UAN) avtalat med styrelsen för Teknik & service (STS) att ansvara för informations- och uppföljningsansvaret. Arbetet bedrivs av två studie- och yrkesvägledare som arbetar på Centrum för vuxnas lärande (CVL), på heltid. Ansvariga personer på kontoret för barn, ungdom och arbetsmarknad (UAK) uppdateras genom att ha regelbundna möten med KIU samt genom att en rapport skickas till UAK varje månad. KIU styrs via en handläggningsordning där ansvarsfördelningen mellan UAK och STS förtydligats. Denna arbetsfördelning upplevs som relativt tydlig av dem som arbetar med den.⁶¹

Hur fungerar det administrativa arbetet i hanteringen av uppföljningsansvaret?

KIU använder sig av sin egen databas och Extens.

Hur når man ut till ungdomarna? Hur ofta sker uppföljningen?

En del av eleverna kontaktar själva KIU när de hoppat av studierna. För resterande ungdomar är första steget att KIU skickar ett informationsbrev. Eleverna får sedan lite tid på sig att fundera. Har eleven inte kontaktat KIU inom en månad ringer man upp ungdomen. De ungdomar som säger att de har börjat arbeta frågar man om KIU kan ringa eller skicka brev om någon månad. Detta för att påminna om att KIU finns och hur de kan kontaktas även om eleven inte är redo att börja studera i nuläget. I ett fåtal fall blir ungdomarna eller föräldrarna upprörda över att KIU ringer och ber dem att inte ringa tillbaka. I vissa fall har KIU även problem med att finna aktuella adresser och telefonnummer till eleverna. Hembesök görs endast i ett fåtal fall, efter överenskommelse. KIU gör inte hembesök till elever som de inte fått kontakt med via brev eller telefon.

KIU gör större utskick i samband med intag till gymnasiet och till kurser. Man använder sig inte av annonser i tidningar för att informera, men informerar på kommunens hemsida och deltar på gymnasiemässan. KIU frågar alltid ungdomarna varifrån de har fått informationen och hur de hittat dit. KIU har upplevt att deras arbete spridits från mun till mun, då en ökad

⁶¹ Intervju, studievägleddare, 5 oktober 2012

andel av de ungdomar som kommer på besök fått höra om KIU:s arbete av en kompis, granne, lärare etc.⁶²

Vilka individuella åtgärder erbjuder kommunerna ungdomar utan sysselsättning?

- Praktik via Lernia. Dock anses ett problem med detta vara att ungdomarna inte får ekonomisk ersättning, vilket gör att många inte väljer detta alternativ
- Hermods: individuella kurser på distans. Ett bra alternativ för många elever som inte "passar" i skolan. Många elever har lyckats med dessa studier. Även om en del elever inte lyckas med sina distansstudier så lär de sig att distansstudier inte är en form som fungerar och slipper därmed att göra detta "misstag" på komvux
- Andra chansen
- Linnégymnasiet
- Nuevo K2
- Introduktionsprogram
- Folkhögskola
- Nationellt gymnasieprogram
- Arbetsförmedlingen
- Enskilt riktade insatser: KIU frågar vad eleven önskar sig. Exempelvis fick Lernia ge en svetsutbildning till en elev som blivit lovad arbete på Forsmark

KIU påpekar att Uppsala kommun är välvilligt inställda till att eleverna får kosta pengar. Detta är något som KIU konstaterat inte gäller i alla kommuner och något som de ser stora vinster och fördelar med. KIU känner att de kan presentera en idé för uppdragskontoret och att de ofta ställer sig positiva till förslagen.

Sker det kommunala uppföljningsarbetet i samverkan med Arbetsförmedlingen?

Samverkan med Arbetsförmedlingen har inte skett i någon större utsträckning, men intresset har ökat under senare tid. Samarbetet som sker är att arbetsförmedlingen delar ut KIU:s

⁶² Intervju, studievägledare, 5 oktober 2012

visitkort till rätt målgrupp ungdomar och informerar dem om KIU:s arbete. Personal från arbetsförmedlingen ska även börja följa med ungdomarna till KIU:s kontor. Ett problem som KIU påpekar är att ett starkare samarbete med arbetsförmedlingen kan vara svårt, då de inte kan få reda på vilka som är inskrivna på arbetsförmedlingen, eftersom det skyddas med stark sekretess. KIU påpekar dock att det är viktigt med fortsatt nätverkande och att de kontinuerligt träffar och informerar personer som arbetar med ungdomar på arbetsförmedlingen att de finns.

Sker det kommunala uppföljningsarbetet i samverkan med Socialtjänsten?

Samverkan med socialtjänsten sker endast i ett fåtal ärenden. Bland annat tar KIU kontakt med socialtjänsten då de ska hjälpa ungdomar att söka försörjningsstöd. KIU deltar i vissa fall på planeringsmöten med socialtjänsten och ungdomar. Socialtjänsten har dessutom börjat kontakta KIU i vissa fall, då de behöver rådgivning eller vill "bolla" idéer.

Vad tycker ni fungerar bra i arbetet med informationsansvaret?

- Det är väldigt positivt att KIU sitter på en, för ungdomarna, "neutral" plats. För ungdomen finns det vuxna runt omkring och personalen får möjlighet att i lugn och ro hjälpa, visa och informera ungdomen om vilka möjligheter som finns. Det skulle inte fungera lika bra om KIU satt på en gymnasieskola. Det är även bra med närheten till vuxenvägledare, då äldre elever kan lämnas över
- KIU känner, som ovan nämnt, att de får bra gehör från uppdragskontoret

Vad tycker ni fungerar dåligt i arbetet med informationsansvaret?

- KIU upplever att det är problem med att identifiera elever som hoppat av nationella program under läsåret. Den huvudsakliga problematiken grundar sig i skolornas rapportering av avbrott, då många rapporteringar ofta uteblir. KIU har försökt förebygga detta problem och underlätta rapporteringen för skolorna genom att utarbeta en blankett som ska skickas till KIU när en elev hoppar av. Denna blankett har även presenterats på rektorsmöten och bör vara känd av alla, men trots detta rapporteras inte alla avbrott. För att förebygga detta problem ytterligare har

KIU även arbetat med att utöka sitt nätverk och bland annat bjudit in skolornas administratörer på fika, där de fått information om hur de ska gå tillväga när elever hoppar av

- Det enda som påpekas vara oklart i handläggningsordningen som styr arbetet med informations- och uppföljningsansvaret är problematiken med att identifiera elever. Vem ska förse KIU med ungdomar? KIU:s önskemål är att en administrativ tjänst (på halvtid) skapas för detta ändamål, då det krävs mycket tid för att identifiera berörda ungdomar. Tid som istället skulle kunna läggas på mötet med ungdomarna
- KIU anser att det bör finnas fler arbetsmarknadsinsatser, exempelvis arbets-sökarträffar
- KIU eftersöker även fler individuella studiemöjligheter och lösningar. Som exempel nämns möjligheten som Linnégymnasiet infört med individuell intagning under hela läsåret
- Incitamenten för deltagande i praktik måste förbättras. Exempelvis borde ungdomarna få ekonomiskt stöd när de deltar i praktik
- Det behövs fler insatser som inte är så skollika
- KIU påpekar att många av eleverna som hoppat av skolan har psykiska problem. Arbetet med detta måste förbättras och utvecklas. Väntetiden för att få besöka en psykolog är vanligtvis lång och därmed minskar möjligheten för ungdomen att ta itu med de problem som ofta ligger till grund för avhoppet. Därför anser KIU att tillgång till en psykolog skulle behövas. En snabb respons är av stor vikt, så att psykiska problem kan lösas innan eleverna går vidare med sina studie-/yrkesval. KIU vill även få möjlighet att kunna följa med ungdomar, som stöd, till psykologen

Vad händer med ungdomar över 20 år?

Dessa är det ingen som följer upp. Många i denna ålder hör dock av sig ändå och blir lotsade till studie- och yrkesvägledare med ansvar för vuxenutbildning.

Vad händer med dem som säger nej till hjälp?

Det är inte så många som säger nej till erbjuden aktivitet. För de ungdomar som trots allt säger nej kan KIU inte göra något. KIU försöker dock kontakta dem ett flertal gånger och frågar alltid om de kan höra av sig igen, vilket de flesta accepterar.

Vad händer med dem som har många F i slutbetyg?

De som har slutbetyg med många F har möjlighet att söka till komvux. Har de inget slutbetyg får de komma till KIU. Dock kan det vara svårt att hitta dessa elever i databasen. Studie- och yrkesvägledarna och administratörerna på gymnasieskolorna har därför blivit informerade om att dela ut KIU:s visitkort, för att eleverna enklare ska kunna hitta dit själva.⁶³

HVB

För nuvarande finns det inget projekt inom HVB, Hem för vård och boende i Uppsala kommun. Någon form av läxläsningsstöd finns inte i dagsläget, men det har diskuterats. Det har påpekats att ungdomarna som ska vara på HVB-hem ska vara där så kort tid som möjligt och därmed är det svårt att veta vilka insatser som behöver göras. En metod skulle behöva utformas för detta.⁶⁴

Enligt en doktorsavhandling från Stockholms universitet får ungdomar som är placerade i vård sämre skolstöd än övriga ungdomar. HVB-ungdomar får bland annat inte tillgång till skolrelevanta resurser, som exempelvis internet för skolarbetet, i samma utsträckning som unga som bor hemma. En fjärdedel av HVB-ungdomarna saknade internetuppkoppling i jämförelse med en tiondel av övriga elever. HVB-ungdomar får mindre hjälp med läxor i sin boendemiljö än jämförelsegruppen och ungdomarna uppger i större utsträckning att de ”inte så ofta” eller ”aldrig” får hjälp av lärare i skolan när de behöver det. Något som ansågs som intressant i doktorsavhandlingen var att 15 procent av de i unga i HVB ansåg att studietakten var för låg. Ofta sker undervisningen på det aktuella HVB-hemmet och då kan det vara så att samtliga ungdomar får samma undervisning oavsett deras individuella behov. Unga i

⁶³ Intervju, studievägleddare, 5 oktober 2012

⁶⁴ Intervju, Yvonne Flambe, 18 september 2012

familjehem ansågs i doktorsavhandlingen ha en större tillgång till skolrelevanta resurser än unga i HVB, i förhållande till deras respektive jämförelsegrupp.⁶⁵

Portalen

Detta är ett avslutat projekt. Drevs av kommunen tills för cirka fyra år sedan. Upphörde då det inte förelåg några behov av att fortsatt bedriva denna verksamhet. Då behovet konstaterades föreligga igen började Portalen drivas i privat regi, vilket ledde till att kommunen fick köpa platser för eleverna. UVEN använde sig av Portalen för att placera några elever.

Referenser

Andra chansen, projektet, http://www.andrachansen.info/?page_id=2 [hämtad: 25 juni 2012]

Det kommunala uppföljningsansvaret – som kommunerna ser det, 2008, Sveriges kommuner och landsting

ESF-ansökan, 2011, Diarienummer 2011-3090018

Eliasson J., 2010, *Mentorskap för unga inom IFO i Uppsala kommun*, Slutrapport, 2010:04

Familjehemsplacerade barns skolgång – Skolfam, 2011, SBN 2011-0057, Socialnämnden för barn och unga

Lagerlöf, Hélène (2012), *Samhällsvård och välfärdsresurser – en studie av skolgång, fritid och kamratrelationer bland unga i familjehem och institutioner*, Rapport i socialt arbete nr. 137, 2012, Stockholms universitet

⁶⁵ Lagerlöf, 2012, sid. 123-124

MOA Uppsala, <http://www.kramimoa.se/kvinnokrami/uppsala/default.html> [hämtad: 25 juni 2012]

Nuevo slutrapport, 2011, "Klart det finns plats för dig!" [hämtad: 24 juni 2012]
http://www.nuevoprojektet.se/1/1.0.1.0/2/nuevo_slutrapport_w.pdf

Piuva Katarina, 2009, Eksätra HVB & skola - *En uppföljning av de första tre åren Slutrapport 2009*, På uppdrag av Uppsala kommun genom Barn- och ungdomsnämnden

Samordningsförbundet Uppsala län,
<http://www.finsam uppsala.se/projekt/aktuella projekt/hikikomori/?ID=170> [hämtat: 25 juni 2012]

Samordningsförbundet, Projekt 3.4.4, [hämtad: 24 juni 2012]
<http://www.finsam uppsala.se/projekt/aktuella projekt/3.4.4/?ID=151>

Samordningsförbundet, Romané bučá, [hämtad: 24 juni 2012]
<http://www.finsam uppsala.se/projekt/aktuella projekt/romanebuca/?ID=211>

Sveriges kommuner och Landsting, 2008, *Det kommunala uppföljningsansvaret som kommunerna ser det*, Stockholm

Verksamhetsberättelse, 2011, Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Verksamhetsberättelse 2012 – Mentorskap för unga i Uppsala kommun, *Mentorn*

Verksamhetsberättelse 2012 – Ekeby verkstad i Uppsala Kommun med Arbetslaget samt Gottsunda cykelverkstad, 2011

Uppdragsbeskrivning och åtagandet avseendet Eksätra HVB med resursskola, 2012

Intervjuer

Intervju, Eva Köpman, 19 oktober 2012, Uppsala

Intervju, studievägledare, 5 oktober 2012, Uppsala

Intervju, Yvonne Flambe, 18 september 2012, Uppsala

Intervju, Torbjörn Kättström, 24 oktober 2012, Uppsala

Intervju, Hero Ramazanali, 12 december 2012, Uppsala

Handläggare
Bylund BjörnDatum
2014-11-25
2014-12-03Diarienummer
UAN-2014-0498**FÖRSLAG**

Utbildningsnämnden i Uppsala kommun

Plan för introduktionsprogram, revidering

Huvudmannen ska, enligt skollagen, fastställa en plan för de introduktionsprogram som genomförs. Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden fastställde en sådan gemensam plan, och också riktade planer för vart och ett av de fem introduktionsprogrammen inför starten av den reformerade gymnasieskolan Gy11. Senare har nämnden uppdragit till kontoret för barn, ungdom och arbetsmarknad att göra en översyn av planerna.

Kontoret har tagit in synpunkter från skolorna på planerna och de förändringar de önskar i planerna. En sammanställning av dessa har gjorts, vilken *biläggs* denna skrivelse. De sammanfattande synpunkterna på planerna för introduktionsprogrammen framgår av kapitel 4 i sammanställningen. Nämndens uppfattning är att Utbildningsnämnden ska själva ta ställning till vilka förändringar i planerna för introduktionsprogram i Uppsala kommun som ska göras och överlämnar därför bifogade underlag utan eget ställningstagande.

Nämnden uppmanar dock den nya Utbildningsnämnden att särskild beakta de nyanlända invandrarelevernas situation och utbildningen inom språkintröduktion (IMSPR), samt att ha en beredskap för att fler boenden planeras i kommunen. Nämndens känner oro för att verksamheten inom Centrum för intröduktion i skolan (CiS) kan få problem med att möta en ökning av antalet nyanlända invandrare.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Mohamad Hassan
OrdförandeLotta von Wowern
Sekreterare